

Shiraz-Beethoven.ir

موسیقی برای سُرایش

رابرت اوتمن

نانسی راجرز

ترجمه: مهران ضیائی

ویرایش فنی: نیما خواجه نصیر طوسی

ناشر تخصصی موسیقی

فهرست

- پیشگفتار ..... 12.....
در یادبود اُتْمَن ..... 15.....

فصل اول:

- ریتم: میزان‌های ساده، ضرب و تقسیم‌های دوتایی آن ..... 17.....
ریتم خوانی ..... 17.....
بخش ۱. (R) نت سیاه به‌عنوان واحد ضرب ..... 20.....
بخش ۲. (R) نت سیاه به‌عنوان واحد ضرب و تقسیمات آن ..... 21.....
بخش ۳. (R) تمرین‌های دوصدایی ..... 23.....
بخش ۴. (R) نت‌هایی دیگر به‌غیر از سیاه به‌عنوان واحد ضرب ..... 25.....
بخش ۵. (R) تمرین‌های دوصدایی ..... 29.....

فصل دوم

- ملودی. ملودی‌هایی با حرکت پیوسته، گام‌های ماژور ..... 31.....
ریتم. میزان‌های ساده. ضرب و تقسیم‌های دوتایی آن ..... 31.....
دیدخوانی Sight Singing ..... 31.....
بخش ۱. تئالیته‌های ماژور، کلید سل، نت سیاه به‌عنوان واحد ضرب، سرکلیدهایی با کمتر از سه بمل و دی‌یز ..... 33.....
بخش ۲. کلید بس ..... 37.....
بخش ۳. سایر میزان‌نماها ..... 40.....
بخش ۴. اجرای دونفره (Duet) ..... 42.....
بخش ۵. بداهه‌پردازی هدفمند ..... 45.....

فصل سوم

- ملودی: فاصله‌های تریاد پایه در گام‌های ماژور 47
- ریتم: میزان‌های ساده 47
- بخش ۱. تنالیه‌های ماژور، کلید سل، پرش‌های سوم، چهارم، پنجم و هشتم در فضای تریاد پایه، نت سیاه به‌عنوان واحد ضرب 50
- بخش ۲. کلید بس 55
- بخش ۳. فاصله‌های ششم در تریاد پایه 58
- بخش ۴. نت سفید و نت چنگ به‌عنوان واحد ضرب 60
- بخش ۵. اجرای دو تفره 62
- بخش ۶. تنالیه‌هایی با پنج، شش و هفت دی‌یز و بمل 65
- بخش ۷. بداهه‌پردازی هدفمند 70

فصل چهارم

- ملودی: فاصله‌های تریاد پایه در گام‌های ماژور 71
- ریتم: میزان‌های ترکیبی، ضرب و تقسیم‌های سه‌تایی آن 71
- بخش ۱. (R) ریتم خوانی: نت سیاه نقطه‌دار به‌عنوان واحد ضرب، اجراهای یک‌صدایی و دوصدایی 72
- بخش ۲. دیدخوانی گام‌های ماژور، کلید سل، نت سیاه نقطه‌دار به‌عنوان واحد ضرب 77
- بخش ۳. کلید فا 81
- بخش ۴. (R) ریتم خوانی، نت سفید نقطه‌دار و چنگ نقطه‌دار به‌عنوان واحد ضرب به همراه اجراهای دوصدایی 85
- بخش ۵. دیدخوانی، نت سفید نقطه‌دار و چنگ نقطه‌دار به‌عنوان واحد ضرب 88
- بخش ۶. اجرای دو تفره 90
- بخش ۷. بداهه‌پردازی هدفمند 93

فصل ۵

94.....	ملودی: فاصله‌های تریاد پایه در گام‌های مینور
94.....	ریتم: میزان‌های ساده و ترکیبی
97.....	بخش ۱. میزان‌های ساده
103.....	بخش ۲. میزان‌های ترکیبی
107.....	بخش ۳. اجرای دونفره
110.....	بخش ۴. بداهه‌پردازی هدفمند

فصل ۶

111.....	ملودی: فاصله‌های تریاد نمایان در گام‌های ماژور و مینور
114.....	بخش ۱. فاصله‌های سوم در تریاد نمایان، تنالیت‌های ماژور
117.....	بخش ۲. فاصله‌های سوم در تریاد نمایان، تنالیت‌های مینور
120.....	بخش ۳. فاصله‌های پنجم و چهارم در تریاد نمایان، تنالیت‌های ماژور و مینور
124.....	بخش ۴. فاصله‌های ششم در تریاد نمایان، تنالیت‌های ماژور و مینور
126.....	بخش ۵. میزان‌های ترکیبی، فاصله‌های تریاد نمایان
129.....	بخش ۶. میزان‌های سه‌ضربی، میزان‌های ترکیبی
131.....	بخش ۷. دو اجرای دونفره
135.....	بخش ۸. بداهه‌پردازی هدفمند

فصل ۷

137.....	کلیدهای دو، کلیدهای آلتو و تنور
138.....	بخش ۱. کلید آلتو
144.....	بخش ۲. کلید تنور
148.....	بخش ۳. اجرای دونفره

پیشگفتار

تقویت شنوایی ذهنی - تصور ذهنی صداها، در نگاه نخست آن بدون ساز برای هر موسیقی دانی، لازم و ضروری است و سلفژ کردن (به همراه آموزش گوش و دیگر مطالعات نوازندگی) در دستیابی به این هدف اساسی بسیار ضروری است. هدف اصلی سلفژ، توانایی خواندن دقیق یک ملودی در نگاه اول است.

اگرچه تکرار یک ملودی و اصلاح هر خطایی مفید است، ولی باید توجه داشت دیدخوانی یک ملودی تنها برای بار اول معنا می دهد. به همین دلیل در این کتاب، بیش از ۱۴۰۰ تمرین، برای افزایش درک و دانش شما آورده شده است. نسل های مختلفی از موسیقی دانان این کتاب را به علت استفادهی روش مند از موسیقی های فولکلور و ادبیات موسیقی آهنگسازی شده، ارزشمند یافته اند.

نه تنها موسیقی واقعی، لذت بخش تر و جذاب تر از تمرینات خشک و یکنواخت زیرویمی صداها و ریتم های تکراری است بلکه یک رپرتوار واقعی است که به طور مشخص، مجموعه ای از ملاحظات مهم موسیقی را مانند دینامیک، نشانه های تکرار، علامت سرعت، تأکیدها، خطوط اتصال و... را در برمی گیرد. ترتیب سیستماتیک تمرین های کتاب، با توجه به ویژگی های خاص ملودیک و ریتمیک، راهی مؤثر، برای پیشرفت و موفقیت است. عناصر و مفاهیم موسیقی هر فصل، به طور منظم و یکجا معرفی می شود که پیوسته، در حال دشوارتر شدن بوده و چارچوبی برای افزایش مهارت هنرجویان فراهم می کند.

روند کتاب برای هنرجو، کسل کننده و ملال آور نیست بلکه، با به چالش کشیدن هدفمند، انگیزه و اشتیاق ادامه ی راه را برای او فراهم می کند.

کتاب به چهار بخش کلی تقسیم می شود:

- I. فصل های ۱ تا ۹: ملودی های دیاتنیک با قالب های ریتمیک با ضرب ها و تقسیماتشان مانند ریتم های ساده: دو نت در هر ضرب و نیز ریتم های ترکیبی: سه نت در هر ضرب.
- II. فصل های ۱۰ تا ۱۲: ملودی دیاتنیک با الگوهای ریتمیک، تقسیم ضرب ها: چهار نت در هر ضرب، در ریتم ساده و نیز، شش نت در هر ضرب، در ریتم ترکیبی.
- III. فصل های ۱۳ تا ۱۹: نت های کروماتیک، تنیک شدن لحظه ای، مدولاسیون و الگوهای پیشرفته ریتمیک و مفاهیم متریک.

1

ریتم

RHYTHM

میزان‌های ساده

ضرب و تقسیماتِ دوتائی آن

یکی از ویژگی‌های مهم موسیقی دان خوب، توانایی «شنیدن ذهنی» است. بدین معنی که: بدون در اختیار داشتن ساز، بتوانیم چگونگی صدادهی یک قطعه موسیقی را تشخیص دهیم و آن را تجسم کنیم. این توانایی ذهنی، با دیدخوانی به همراه آموزش شنیداری و دیگر مطالعات موسیقی، توسعه پیدا می‌کند. هدف از دیدخوانی، توانایی خواندن یک قطعه موسیقی، با ریتم و «زیرایی» *Pitch* صحیح، در دید نخست و پیش از اجرای آن با ساز است. رسیدن به این هدف نشان می‌دهد که نمادهای موسیقی بر روی کاغذ، قبل از اجرای قطعه، از نظر ذهنی درک شده است. در مقابل، مهارت اجرای موسیقی با یک ساز، نشان‌دهنده توانایی تفسیر و اجرای علائم و نمادهای موسیقی با استفاده از انگشتان دست است و دلیلی بر درک ذهنی و تجسم نت، پیش از اجرا نیست. این کتاب با بسیاری از مثال‌ها و تمرین‌های دقیقِ درجه‌بندی‌شده، مهارت شما را در دیدخوانی، افزایش می‌دهد.

شما در ابتدای این فصل، ساده‌ترین تمرین‌های ریتم‌خوانی را انجام خواهید داد که پس از آن، خطوط ملودیک آسان دربرگیرنده این قالب‌های ریتمیک را اجرا خواهید کرد.

ریتم‌خوانی RHYTHMIC READING

واحد ضرب در «میزان‌های ساده» *Simple Time*، به تقسیمات دوتائی مساوی، قابل تقسیم است؛ بنابراین هر ارزش زمانی قابل تقسیم به دو قسمت مساوی می‌تواند واحد ضرب در میزان قرار گیرد. به‌طور مثال نت سیاه می‌تواند پایه‌ی ضرب باشد (♩ = ♩) و یانْتِ چنگ (♩ = ♩) و یانْتِ سفید (♩ = ♩) و اشکال دیگر نت‌ها (♩, ♩, ♩, ♩) نیز، بعضی وقت‌ها استفاده می‌شود.

در این فصل، هر شکلی از نت‌ها با تقسیم ساده‌ی دوتائی، می‌تواند واحد ضرب باشد.

در دیدخوانی به موارد زیر توجه کنید:

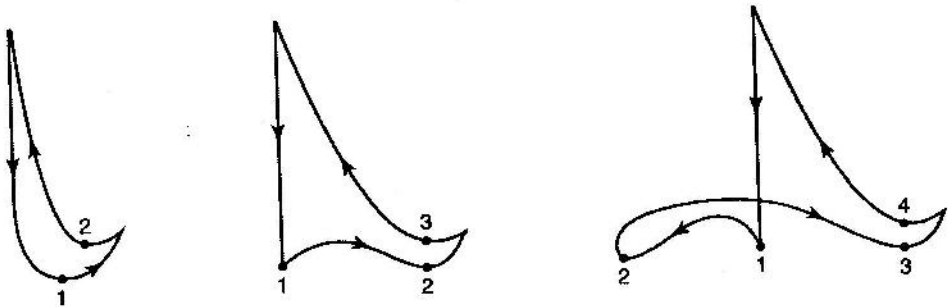
۱. هجاهای موزون یا «سیلاب‌های ریتمیک» (Rhythmic Syllables)

خواندن دقیق ریتم، بهتر است با استفاده از هجاها، آواها و سیلاب‌های ریتمیک باشد. هرگونه خواندن و روش گفتاری بر دست زدن یا ضربه زدن، ارجحیت دارد. دینامیک‌ها و نت‌های کشیده به صورت گفتاری راحت‌تر اجرا می‌شود. سرعت‌های بالاتر به راحتی قابل اجراست و در هنگام خواندن، دست‌ها برای رهبری آزاد است. روش‌های کارآمد و متداولی، برای خواندن سیلاب‌های ریتمیک وجود دارد که در پیوست ۱، معرفی خواهد شد.

۲. ضرب‌های رهبر ارکستر

توجه به ضرب‌های رهبر ارکستر خیلی توصیه می‌شود. در زیر، شیوهی حرکت دست، برای میزان‌های دو، سه و چهار ضربی، نشان داده شده است. ضرب‌های اول هر الگو، همزمان با شروع هر خط میزان است. شما با دست راست، این حرکات را انجام دهید.

ضرب‌های رهبر ارکستر: دو، سه و چهار ضرب در هر میزان

ضرب پایین (ضرب قوی)، با حرکت مستقیم به سمت پائین می‌آید و کمی به سمت راست متمایل می‌شود. حرکت اول هر الگو در ضرب اول به دنبال یک ضرب بالا (Upbeat) می‌آید؛ بنابراین نقطه‌ی شروع حرکت اول هر الگو، نقطه‌ی پایان ضرب آخر یا ضرب یالایی میزان قبلی است. این سه حالت ضرب زدن را بدون صدا یا آواز، اجرا کنید. سپس با دست چپ، برای هر ضرب، دوبار ضربه بزنید. این دو ضرب، نشان‌دهنده تقسیمات دوتایی در میزان ساده است. هنگامی که دیگر نیازی به تمرکز روی حرکات دست نداشته باشید، برای ریتم خوانی و سلفژ آماده هستید.

۳. تلاش مداوم

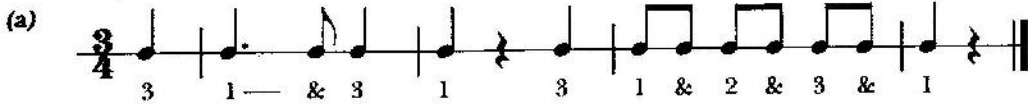
لازم است که بدانید، فقط نخستین اجرای یک تمرین را به عنوان «دیدخوانی» (Sight Singing) می‌توان در نظر گرفت. (بعلازآن، شما تمرین کرده‌اید) از این رو، در تلاش اول، شما نباید برای تصحیح اشتباهات خود، توقف کنید از علامت رهبر ارکستر استفاده کنید و تا پایان، بدون توقف، ادامه دهید. اگر اشتباهی رخ داد، ضرب اول میزان بعد، جایی است که می‌توانید دوباره شروع کنید.

اشتباهات خود را در تمرین‌های بعدی، تصحیح کنید.

این روش را با تمرین‌های خیلی آسان، شروع کنید. اجرای تمرین‌های آسان، اکنون بهترین راه آمادسازی برای انجام تمرین‌های سخت‌تر است.

۴. نشانه‌گذاری روی حامل، برای ریتم خوانی Notation

تمرین (a)، به‌طور خاص برای ریتم خوانی طراحی شده است و از این رو، از حامل تک‌خطی برای این کار، استفاده می‌شود. با این حال، خوانندگانی که روی حامل، برای ریتم خوانی، با توجه به مثال b، باید هر چه زودتر شروع شود. همان‌طور که در این دو مثال دیده می‌شود (توضیح داده‌شده با روش‌های متداول دیدخوانی)، در نتیجه، تفاوتی در ریتم خوانی به وجود نخواهد آمد.

ملودی‌های فصل‌های ۲ و ۳ فقط شامل همان قالب‌های ریتمیک موجود در این فصل است.

بخش ۱. اگر نُت سیاه، واحدِ ضرب باشد، ارزش‌های زمانی به شرح زیر خواهد بود:

نُت سیاه: ۱ ضرب - نُت سفید: ۲ ضرب - نُت سفید تقطه‌دار: ۳ ضرب - نُت گرد: ۴ ضرب

همه‌ی میزان‌ها، همیشه با ضربه‌ی اول قوی، شروع نمی‌شود. تعدادِ ضرب را پیش از دید خوانی، مشخص کنید.

اگر موسیقی از ضرب اول میزان شروع نشده باشد، از ضرب اول به صورت آهسته یا ذهنی بشمارید و از ضرب مناسب، وارد شوید و خواندن را شروع کنید.

1.1 $\frac{2}{4}$ Four quarter notes: C4, D4, E4, F4.

1.2 $\frac{2}{4}$ Quarter note C4, quarter rest, quarter note D4, quarter rest, quarter note E4, quarter rest, quarter note F4.

1.3 $\frac{2}{4}$ Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter rest, quarter rest, quarter note F4, quarter note G4, quarter note A4.

1.4 $\frac{2}{4}$ Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter rest, quarter note F4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note D5.

1.5 $\frac{3}{4}$ Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note D5, quarter note E5, quarter note F5, quarter note G5, quarter note A5, quarter note B5, quarter note C6.

1.6 $\frac{3}{4}$ Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note D5, quarter note E5, quarter note F5, quarter note G5, quarter note A5, quarter note B5, quarter note C6.

1.7 $\frac{3}{4}$ Quarter note C4, quarter note D4, quarter note E4, quarter note F4, quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note D5, quarter note E5, quarter note F5, quarter note G5, quarter note A5, quarter note B5, quarter note C6.

1.8 $\frac{4}{4}$ Four quarter notes: C4, D4, E4, F4.

